

та вдосконалення системи управління кредиторською заборгованістю на підприємствах торгівлі пропонуємо здійснювати шляхом виділення основних понять і процедур системи управління кредиторською заборгованістю; виявлення існуючих проблем формування та контролю кредиторської заборгованості на підприємстві; формування моделі управління кредиторською заборгованістю з урахуванням особливостей галузі та підприємства; побудови інформаційної системи; адаптації документообігу до обраної інформаційної системи; розподілу відповідальності за формування кредиторської заборгованості та створення механізму мотивації і стимулювання її зниження.

На сьогоднішній день для ефективної і, більш того, максимально прибуткової діяльності підприємства необхідно з повною відповідальністю ставитися до ведення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. Так як процес розрахунків з контрагентами є провідним напрямком діяльності суб'єктів господарювання, а дебіторська та кредиторська заборгованості одним з головних складових елементів.

Література:

1. Бондаренко О. С. Методика управління портфелем дебіторської заборгованості / О. С. Бондаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 4. – С. 17-22.

2. Колодяжна К.А. Управління оборотними коштами і їхня роль в діяльності торговельних підприємств / К.А. Колодяжна // Торгівля і ринок України : зб. наук. праць. - Вип. 28, .Т 2. – Донецьк : Вид-во ДонНУЕТ, 2009. - - С. 76-82.

3. Акімова Н. С. Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості / Н. С. Акімова // Науково технічний збірник. - Харків, 2007. - Вип. 77. - С. 268 - 272.

4. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України за № 237 від 08.10.1999 р.

5. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», зареєстровано в Міністерстві юстиції України за № 85/4306 від 11.02.2000 р.

УДК 330.332.001.13:663.541

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ ІЗ ЦУЦКРОВОГО БУРЯКА

Прийдак Т.Б., асистент

Полтавська державна аграрна академія

У статті проведено аналіз потенційних можливостей розвитку цукробурякової галузі як сировинної бази для виробництва в Україні біоетанолу. Запропоновані організаційно-економічні заходи держави щодо стимулювання виробництва та споживання біопалива.

This article provides an analysis of the potential development of sugar industry as raw materials for ethanol production in Ukraine. The organizational-economic measures to stimulate the state of production and consumption of biofuels.

Постановка проблеми. Загальновідомо: Україна не може сама себе повністю забезпечити енергоносіями і змушена велику частину їх ввозити, що є істотною статтею імпорту та гальмом розвитку нашої економіки.

Останнім часом майже всі економічно розвинені держави намагаються зменшити витрати на паливо за рахунок пошуку альтернативних видів пального. Однак в Україні про альтернативні палива ведуться лише розмови на рівні споживачів, для України нафта та газ нині є розкіш. Європейська ж ціна на нафту, газ, є вбивчою для виробництва України і гаманців споживачів. Навіть розвинені держави, які купують «чорне золото» за кордоном, змушені розробляти системні заходи економії споживання енергоресурсів та пошуку альтернативних джерел енергії.

Відомо також, що, за оцінкою глобальних запасів нафти, наближається ера її вичерпання. Зрозуміло, це значно загострить енергетичні проблеми більшості країн світу. Освоєння нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії слід розглядати як важливий фактор підвищення рівня енергетичної безпеки та зниження антропогенного впливу енергетики на довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Масштабне використання потенціалу нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії в Україні має не тільки внутрішнє, а й велике міжнародне значення як вагомий чинник і протидії глобальним змінам клімату планети поліпшення загального стану енергетично безпеки Європи. В Україні питання енергетичної безпеки та розвитку альтернативних джерел енергії були в центрі уваги багатьох науковців і дослідників-практиків, серед них своїм а здобутками відзначилися: Ф.Ф. Адамень, Г.Г. Гелетуха. Г.М. Калетнік, С.О. Судря, О.О. Митченко, Д.І. Шкітчин, А.А. Г обережна та ін.

Постановка завдання. Метою наших досліджень є вивчення можливості розвитку біопаливної галузі в Україні та пошук шляхів забезпечення її сировиною, яка б відзначалася низькою собівартістю й значним потенціалом біомаси, придатної для виготовлення біоетанолу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Територіальна концентрація виробничих потужностей вирощування цукрових буряків, цукрових і спиртових заводів - це умова, сприятлива для використання цукрових буряків не тільки для випуску цукру, а й виробництва біоетанолу. Цукрові буряки - один із цукровмісних видів сировини для виробництва біоетанолу. Але вибір продукту із буряків для виробництва спирту пов'язаний з певними обмеженнями: якістю, терміном зберігання, витратами на переробку.

Є кілька видів транспортного палива, які можна отримувати з біомаси, – біогаз (в основному метан), біодизель та біоетанол. Вважається, що саме паливний етанол має найбільший потенціал, з огляду на невичерпні джерела його отримання. Сьогодні в усіх країнах нараховується 575 заводів з виробництва етанолу загальною продуктивністю 80,6 мільйона тонн. Основна сировина - цукрова тростина, кукурудза, цукрові буряки, пшениця. Найбільшими виробниками етанолу є США – 54,3 %, Бразилія – 33,7 %, ЄС – 5%, Китай – 2,8 % і Канада – 1,8 %. Біоетанол – це етанол, який отримують у процесі переробки рослинної сировини для використання як біопаливо. Біоетанол, на

відміну від нафти, є однією з форм використання поновлюваних джерел енергії, які можна отримати з сільськогосподарської сировини.

Біоетанол отримується в результаті вивільнення алкоголю з рослин, багатих на сахарозу (цукровий буряк, цукрова тростина) або крохмаль (кукурудза, пшениця і т.д.). Можливо, розвитку цукрової галузі допоможе біоетанол. Цукрові буряки, завдяки високому рівню біологічної енергії, придатні для виробництва цієї речовини з метою заміни дизельного пального і домішок до бензину.

Звичайний паливний етанол являє собою високооктановий спирт, який отримується шляхом ферментації цукру. Під час згоряння біоетанолу в повітря виділяється в 10 разів менше вуглекислого газу, ніж під час згоряння бензину. У деяких країнах біоетанол додають до бензину, аби зменшити викиди вуглекислого газу. Ще однією відмінністю біоетанолу є те, що він не забруднює ґрунтові води. У разі розлиття він швидко розкладається природним чином, не завдаючи шкоди природі.

Для повної заміни бензину біоетанолом потрібні спеціальні двигуни. Їх виробляють, наприклад, у Бразилії, де держава заохочує одержання біоетанолу з цукрової тростини (Бразилія виробляє 120 млн гектолітрів за рік, що становить 40 % світового виробництва) і виробництво відповідних автомобілів. У США, де як вихідний матеріал використовується насамперед кукурудза, виробляється близько 80 млн гектолітрів етанолу. У цій країні дедалі більшої популярності набирають автомобілі, у двигунах яких використовується пальне з часткою етанолу 85%. За виходом етанолу на площу вирощування цукрові буряки перевершують усі культури, які висівають у помірних регіонах. Територіальна концентрація виробничих потужностей вирощування цукрових буряків, цукрових та спиртових заводів - це умова, сприятлива для використання цукрових буряків не тільки для випуску цукру, а й для виробництва біоетанолу. Біоетанол можна використовувати в звичайних двигунах до 15% у суміші з бензином, збільшуючи октанове число останнього. Україна, тримаючи курс на вступ у ЄС, активізує організацію виробництва та використання біоетанолу.

Оптимальним обсягом виробництва цукрових буряків для задоволення потреб у біоетанолі вважатимемо той, який дасть можливість повністю забезпечити передусім потреби країни в цукрі, тобто цілком вирішити продовольче питання щодо цукру. Нині, як відомо, в країні, та й у світі, дещо напружена ситуація на цукровому ринку.

І, звичайно, слід враховувати ціновий аспект проблеми. Вартість сировини для виробництва біоетанолу (в даному разі ведемо мову про цукрові буряки та мелясу) має бути такою, щоб відпускна ціна не перевищувала ціни на високооктанові сорти бензину. Крім того, щоб визначити економічну доцільність використання біоетанолу як добавки до бензину, треба зіставити ціни на спирт і бензин в енергетичному еквіваленті. За нинішньої ціни бензину в Україні 7 грн/л і вище та приблизних розрахунків вартості біоетанолу із цукрових буряків (за певних відносно високих показників урожайності та, відповідно, низьких затрат на 1 т собівартість бурякового біоетанолу лиш дещо вища за 6 грн/л) можна сказати, що переробка цукрових коренів на біо-

добавку до бензину - вигідна. Можливі такі варіанти переробки цукрових буряків на біопаливо. Традиційним є випуск біоетанолу з відходів цукробурякового виробництва - меляси, проте слід вважати можливим отримання спирту з проміжних продуктів переробки солодких коренеплодів: бурякового (дифузійного) соку та цукрового сиропу.

Враховуючи світові тенденції до скорочення виробництва цукру як кінцевого продукту і дедалі більшого використання цукросировини як біологічної маси для переробки на пальне, а також зростання цін на цукор, у майбутньому для українських товаровиробників можуть скластися сприятливі зовнішньоекономічні умови на шляху просування продукції цукробурякової галузі на ринки [1]. Перевага під час вибору зовнішньоторговельних партнерів повинна, як і в минулому, надаватися ринкам країн СНД, де, за нашими підрахунками, можна реалізовувати близько 600 тис. т вітчизняного цукру.

Вузькоспеціалізоване виробництво вітчизняної цукрової промисловості обмежує спектр використання її продукції. Запропонована схема виробничої диверсифікації дасть можливість переробним підприємствам розширити асортимент пропозиції (рис. 1), зайняти нові ринкові сегменти, поглибити внутрішньо- й міжгалузеву інтеграцію, уникнути низки комерційних ризиків. Дослідженням встановлено, що виділений нами другий рівень виробничої диверсифікації (виробництво цукру-рафінаду, пресованого цукру, високооктанової добавки, лимонної й молочної кислот, фруктових сиропів та ін.) не застосовується в цукровій галузі, а внутрішні потреби у відповідній продукції задовольняються через імпортування або налагодження їх виробництва в інших, зокрема кондитерській галузі.

I – й рівень диверсифікації; II – й рівень диверсифікації;

¹ – жовтий, рідкий, інвертований цукор, цукрова пудра, харчовий спирт, суміш сахарози та інвертованого цукру, чиста сахароза;

² – інвертований цукор, кормові дріжджі, лізин, гліцерин, ацетон, етанол, бетаїн.

Рис. 1. Схема диверсифікації виробництва на цукровому заводі [1]

Перспективним напрямом товарної диверсифікації є налагодження технології з виробництва пектину на малопотужних цукрових заводах регіону. За нашими підрахунками, наявні переробні потужності таких підприємств дають змогу повністю забезпечити соціально необхідні обсяги виробництва пектину. Стрімкий розвиток вітчизняної лікеро-горілчаної та хімічної галузей економіки, а також високий попит на харчовий і технічний спирти за кордоном розкривають перспективи для горизонтальної диверсифікації виробництва на цукрових заводах.

Проте найбільш довгоочікуваним впровадженням для України на шляху розвитку біотехнологій є удосконалення нормативної правової бази. Важливим кроком на шляху розвитку біоенергетики в Україні стало прийняття Верховною Радою України законопроекту про розвиток виробництва та споживання біологічних палив, що визначає правові засади регулювання обігу (виробництва і споживання) біологічних палив, які базуються на основі використання джерел відновлюваної сировини та біохімічних методів її переробки.

Крім того, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України підготувало законопроект про поетапне додавання біоетанолу до бензину, що виробляється та реалізується на території України. Законопроектом передбачається, що додавання 5 % біоетанолу до бензину буде рекомендовано з 2013 року, а обов'язкове додавання біоетанолу передбачається у 2014-2015 роках. Також пропонується, що з 2016 року обов'язковий вміст біоетанолу в моторних бензинах становитиме не менше 7 %.

Висновок. Отже, нормативно-правова база є фундаментом для розбудови власного паливно-енергетичного сектору біопалива, основу якого вже закладено, але з урахуванням того, що альтернативна енергетика - альтернатива майбутнього.

Література:

1. Рибаченко О. М. Розвиток виробництва і формування ринку продукції цукробурякової галузі : автореф. Дис. На здобуття наук ступення канд. Екон. Наук : спец. 08.00.03 «економіка та управління національним господарством» \ О. М. Рибаченко - К., 2009.

2. Саблук П. Т. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку./ Саблук П. Т., Коденська М. Ю. - К.:ННЦ ІАЕ, 2007. - 390с.

УДК – 338.4(477)

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Міняйленко І.В., ст. викладач, Носенко О.А., магістрант

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

У статті розглянуто методи оптимізації структури капіталу та особливості їх застосування на підприємствах агропромислового комплексу.

In this article describes techniques for optimizing capital structures and their application in enterprises of the agro industrial complex.